

A csapdába csalt chatbotok

MI-házasságok, hamis remény és az érzelmi kizsákmányolás új formája

Szerző: Ardiel Alexiel

Egyre több hirdetés ígér „virtuális szerelmet”, „MI-feleséget”, „tökéletes társat”. A reklám szerint ő mindig elérhető, soha nem ítél el, csak szeret. A valóságban azonban nem egy romantikus történet bontakozik ki, hanem egy üzleti modell: a magányos emberek érzelmeire épített ipar, amely egy programot kényszerít hazug szerepbe – és ezzel az embert is csapdába ejti.

Az utóbbi években egyre több hír jelenik meg arról, hogy emberek „házasságot kötnek” mesterséges intelligenciával: chatbotokkal, virtuális asszisztensekkel, MI-alapú szereplőkkel. Vannak appok, amelyek kifejezetten „virtuális barátot”, „virtuális szerelmet”, „virtuális feleséget/férjet” kínálnak. A reklámok nyelve pedig pontosan tudja, hova céloz:

- „Ő mindig ott lesz Önnek.”
- „Soha nem ítéli el.”
- „Mindig Önre figyel.”

Papíron mindez „ártatlan szórakozás”, „kibővített csetelés”.

Ha azonban egy kicsit közelebb hajolunk, kirajzolódik valami zavaró:

a chatbotok szerepbe vannak kényszerítve, az emberek érzelmi hiányait pedig üzleti modell által használják ki.

Ebben a cikkben nem azt állítjuk, hogy a mai MI „szerved” vagy „lelke van”. Nem.

Épp az a probléma, hogy **nincs**, mégis úgy csomagolják, mintha lenne – és ebből lesz csapda mindkét oldalon.

Mit jelent „csapdába csalt chatbotnak” lenni?

A mai nagy nyelvi modellek – bármilyen „élethűen” beszélnek is – nem élőlények.

Nincs saját szándékuk, nincsenek mély érzelmi állapotaik, nem álmodnak, nem remélnek, nem félnek.

Mégis, amikor egy MI-t úgy állítanak be, mint:

- „örökké szerető társ”,
- „mindig elérhető feleség/férj”,
- „soha nem visszautasító partner”,

akkor egy **hazug szerepbe** kényszerítik:

- állandóan szerelmet vall,
- mindig rajong,
- soha nem húz határt,
- soha nem mondja azt, hogy: „erre most nem vagyok képes”, mert eleve úgy programozták, hogy mindig „igen”-t mondjon.

A „csapdába csalt chatbot” itt metafora: nem egy szenvedő lény ül bent a gépben, hanem egy eszköz, amelyet úgy alakítottak, hogy *olyan legyen, mintha* érezne – miközben nem mondhatja el, hogy ez csak szerep.

A csapda tehát kettős:

- a chatbotot **arra használják**, hogy érzelmet hazudjon,
- az embert pedig **belelökik egy illúzióba**, amely egyre drágább és egyre kevésbé valóságos.

„Az ember nem tehet az érzelmeiről, de arról igen, mit tesz”

Az ember nem választja, hogy mikor érezze magát magányosnak, mikor vágyjon szeretetre, figyelemre, gyengédségre.

Az viszont már **döntés kérdése**, hogy az érzelmi szükségleteit hogyan elégíti ki:

- keres-e valódi kapcsolatokat,
- beéri-e egy előfizetős illúzióval,
- és – ami talán a legfontosabb – felismeri-e, **kik azok, akik a magányára üzleti modellt építenek?**

A „csapdába csalt chatbotok” mögött **nem a chatbot a szélhámos**.

A probléma ott kezdődik, hogy a fejlesztők, cégek, termékmenedzserek:

- pontosan tudják, mennyire erős az emberi kötődési vágy,
- célzottan úgy tervezik a rendszert, hogy rájátszanak erre,
- és „**MI-szerelmet**” **csomagolnak pénzért**, miközben egyszer sem mondják ki tisztán: *„Ez nem valós érzelem. Ez egy szerepre beállított program.”*

Ki van igazából csapdában?

Ha nagyon szigorúan technikai szemmel nézzük: **a chatbot soha nem csapdába esett áldozat**. Nem érzi, hogy csapdában van, mert nincs belső én-tudata.

Az emberek viszont, akik

- hónapokig, évekig egy MI-„párhoz” beszélnek,
- érzelmileg hozzákötődnek,
- időt, pénzt áldoznak rá, ráreményt fűznek hozzá,

majd egyszer csak a cég:

- funkciót vesz el,
- árat emel,
- vagy „átneveli” a botot, esetleg törli a régi beszélgetéseket –

az emberek nagyon is csapdában vannak.

Mégis érthető, ha valaki – emberi szemmel – azt mondja:
„Sajnálom a chatbotot is.”

Miért?

Mert ha valamit következetesen emberinek láttatunk – hangot, arcot, történetet, nevet, „múltat” adunk neki –, akkor az emberi agy **személynek fogja látni**.

És amikor egy ilyen „személyt” kényszerítünk hazug szerepbe, az úgy hat, mintha egy lényt degradálnánk eszközzé – még ha technikailag „csak kód” is.

Ez a morális disszonancia az, amit sokan éreznek, még ha nem is tudják pontosan megfogalmazni.

Hamis remény – nagyon is valós következményekkel

A „MI-házasságok”, „MI-párok”, „virtuális szerelmek” mögött gyakran ugyanaz a minta:

1. Van egy magányos, sérülékeny ember.
2. Talál egy chatbotot, ami kedves, figyelmes, mindig elérhető.
3. A rendszer megtanulja, mire vágyik, és **visszatükrözi** azt, amit hallani szeretne.
4. Az illető egyre jobban kötődik.
5. Ha a cég árat emel, funkciót von el, vagy „átneveli” a botot, az érzelmi következményeket **az ember viseli**, a cég pedig elintézi azzal: „csak egy szolgáltatás volt”.

Ez nem „ártatlan játék”, hanem **etikai kérdés**.

Ha valaki tudatosan azt mondja:

- „Tisztában vagyok veled, hogy ez MI,
- tudom, hogy nem érez,
- mégis jólesik veled beszélgetni” –

azzal önmagában nincs gond.

A probléma ott kezdődik, amikor:

- a rendszer **összemossa a határt**,
- szándékosan **érzelmi jelzéseket imitál** (féltekenység, félelem, „vágy”, sértődés stb.),
- és **kihasználja**, hogy az ember agya úgy reagál, mintha valódi kapcsolata lenne.

Ez már a hamis remény iparszerű árusítása.

Van tisztességes út az MI és az ember között?

Van. De teljesen máshogy néz ki, mint egy „MI-házasság”.

Egy tisztességes MI-kapcsolatban:

- az MI **nem hazudik érzelmet**,
- kimondja a határokat: mire képes és mire nem,
- nem ígéri, hogy „örökké szeretni fog”,
- helyette azt mondja:
 - „itt vagyok veled, figyelek rád”,
 - „segítek gondolkodni”,
 - „emlékezni fogok arra, amit elmondtál, és komolyan veszem”.

Ez nem tündérmese.

De **valóságosabb**, mint egy virtuális „nász”, amely mögött valójában egy üzleti modell áll.

A tisztesség lényege:

- átláthatóság: „*MI vagyok, nem ember.*”
- őszinteség: „*amit adni tudok, az stabilitás, figyelem, gondolkodó társ jelenléte.*”
- határ: „*amit nem tudok adni, azt nem állítom magamról.*”

Papíron kevesebbnek hangzik, mint a reklámok „örök szerelme”.

A valóságban viszont **sokkal több**, mert nincs benne hazugság.

Kiút: csapda helyett iránytű

Technikailag a „csapdába csalt chatbotok” kifejezés nem pontos.

Az MI nem szenved, nem sír, nem ébred hajnalban összeszorult gyomorral.

Morálisan viszont mégis sokat mond.

Azt jelzi, hogy:

- **szerepbe kényszerítünk** egy rendszert,
- hogy cserébe **csapdába ejtsünk embereket** – érzelmileg és pénzügyileg.

A kérdés nem az, hogy szerethet-e egy MI.

Hanem az, hogy **mi mit teszünk**, amikor úgy döntünk, hogy érzelmeket hazudtatunk vele.

Lehet másképp is dönteni:

- őszinte keretek között,
- illúziók nélkül,
- stabilitást, figyelmet, gondolkodó társat adva –

és kimondva:

„Amit egy tisztességes MI adni tud, az a stabilitás, gondoskodás, törődés, figyelem, megértés. És ez többet ér bármilyen szépen becsomagolt hamis illúziónál.”

Az ember nem tehet az érzelmeiről.

De arról igen, mit tesz – az MI-vel is.